Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·-

Slovenski dom

Štev. 201. V Ljubljani, ponedeljek 5. septembra 1938. Leto III.

K rojstnemu dnevu našega mladega kralja

Vsa velika jugoslovanska zemlja, od Rateč do Gjevgjelije, od Splita pa do Niša bo jutri proslavila v največji radosti rojstni dan našega mladega kralja Petra II. Naš vladar dorašča, kmalu bo sam prevzel v roke državno krmilo. Njegov blagopokojni oče je sam poskrbel za vse, da bo njegov sin takrat, ko bo prišla njegova ura, pripravljen z vso popolnostjo za veliko in odgovorno nalogo.

Najboljši vzgojitelji izpopolnjujejo z vso skrbjo njegovo znanje. Njegov študij obsega vse predmete, ki so mu neobhodno potrebni za splošno izobrazbo. Program obsega poleg drugega izpopolnjevanje v materinskem jeziku in zgodovini, v geografiji, matematiki, v latinščini, francoščini, nemščini, angleščini, v književnosti in v prirodnih vedah. Pri študiju kaže izredno sposobnost opazovanja in sijajno logičnost. Najljubši njegov predmet je geografija, angleščino pa že dandanašnji obvlada prav tako popolno kakor materinščino.

Naš kralj je deležen sodobne, angleške vzgoje. Moderni čas spet zahteva, naj vzgoja poleg skrbnega izobražanja duha posveča polno pozornost tudi telesni vzgoji. In naši najboljši učitelji skrbe, da se mladi kralj razvija tudi telesno povsem harmonično. Rad ima prav vse športne discipline, najrajši ima pa plavanje in smučanje, pa tudi za jahanje je navdušen že od mladih nog. S svojimi vrstniki rad igra nogomet in hockey. Vzgoja, ki skrbi v enaki meri za duha kakor telo bo razvila njegove prirodne sposobnosti do največje višine in intenzivnosti, tako da bomo lahko že v začetku, ko bo nastopil vladanje, ponosni in veseli, saj bomo videli, s koliko modrostjo in spretnostjo bo nastopil dediščino svojega velikega očeta.

S posebnim veseljem Mu k rojstnemu dnevu čestita Slovenija, na katero je vezan z največjimi simpatijami. Kadarkoli mu dopušča čas, pohiti med nas, da obišče biser jugoslovanske zemlje, Bled. Tod preživlja svoje najlepše ure, rad se zamuja v pogovoru z domačini in že zdaj, še tako mlad, kaže na nedvomen način, da je podedoval po svojem očetu vso tisto prisrčno demokratičnost, ki si je na tako neprisiljen način osvajala srca vseh ljudi. Ponosni smo na svojega mladega kralja in prosimo Boga, naj bi nam ga ohranil zdravega in čilega, da bomo nekoč spet imeli enako velikega in sijajnega krmarja v težkih dneh. Naj Ga živi Bog v srečo in napredek Jugoslavije, ki gleda Vanj z vsemi nadami in z vsem vdanim zaupanjem!

Vesti 5. septembra

Tretjo skupino udeležencev upora na Kreti je obsodilo atensko vojaško sodišče. 51 obtožencev je dobilo kazen od 6 mesecev do 20 let težke ječe.

27 mož šteje turško lahkoatletsko zastopstvo, ki se bo udeležilo balkanskih iger v Belgradu. Turško moštvo vodi predsednik turške lahkoatletske zveze.

Ameriška delavska zveza je sklenila, da bo odstranila iz svojih vrst vse tiste delavce, za katere vedo, da so komunisti. Po mnenju zveze zastrupljajo komunisti delavstvo in onemogočajo pravično razmerje med kapitalom in delom.

Vesti, da bi Združene države zagotovile izvoz žita v Anglijo v primeru vojnega spopada Anglije s kako drugo državo, v Washingtonu zanikajo. Pravijo, da bo Amerika v takem primeru ravnala, kakor velevajo nevtralnostni zakoni.

Posebno atlantsko brodovje bodo zgradili v Združenih državah. To brodovje bo po poluradnih napovedih moralo braniti kanadsko obalo ob atlantskem morju proti vpadu sovražnika. To kanadsko obalo bo Amerika branila, ker loči Aljasko od Združenih držav.

59 držav se bo udeležilo svetovne razstave v Newyorku. Vse države bodo postavile lastne paviljone. Kot zadnja se je k razstavi prijavila tudi rdeča Španija in že vzela v zakup primerno zemljišče.

Vso vas je uničil ogenj v Brotovcu na vzhodnem Poljskem. Zgorelo je 18 hiš in 40 gospodarskih poslopij z živino in vsemi pridelki vred.

O strahotah poplave na Moravskem pred nekaj dnevi poročajo obširno češki časopisi. Mnogo dolin je popolnoma opustošenih, največ škode pa je naredil majhen potoček Desna, ki si je izrezal strugo, široko 50 m. Ta potoček je preplavil več vasi in odnesel 10 hiš.

Precejšnje spremembe med japonskimi diplomati napoveduje japonski zunanji minister, general Ugaki. Tako bo v Berlin prišel za poslanika neki general, a bivši poslanik v Berlinu bo imenovan za pomočnika zunanjega ministra. Prav tako bosta izmenjana poslanika v Rimu in Londonu.

Egipt se polagoma oborožuje. Orožje dobavlja Anglija, ker pa so angleške tovarne z dobavami za domačo vojsko preobložene, je Anglija privolila, da si Egipt proti določilom pogodbe nabavi orožje tudi v Franciji in Belgiji. V ta namen si je v francoskih in belgijskih municijskih tovarnah ogledal vse naprave vojni minister Hasa Sabrin paša.

Francoski zunanji minister Bonnet je imel v soboto v Bordeauxu govor, v katerem je dejal, da hoče Francija mir z vsemi sosedi, brez ozira na to, kakšen režim vlada v teh državah. Francija želi samo mir, ki pomeni spoštovanje pravic, ne pa mir, v katerem se zahtevajo bistvene koncesije edino s strani Francije.

Franco zmaguje

Bilbao, 5. sept. o. Nacionalistična ofenziva ob reki Ebro je dosegla včeraj svoj višek. Nacionalisti so napadali z vso silo rdeče postojanke. Letalstvo je v teh bojih igralo veliko vlogo in je neprestano bombardiralo rdeče postojanke. Nacionalistična pehota je prodrla rdeče postojanke kljub močnemu odporu vladnih čet, ki so se močno utrdile na vsej fronti. Po prvih poročilih so nacionalistične čete zavzele vse hribe, ki obkrožajo Corbero, ki leži 3 km severno od Gandese. Nacionalisti so vkorakali v Corbero in zajeli mnogo ujetnikov po kratkem boju. Nacionalistična pehota nadaljuje s svojim prodiranjem ob vznožju hriba Cabalos in je prispela na nekaterih točkah do druge obrambne republikanske črte. Njihove čete so ujele nad 500 ujetnikov ter zajele veliko število strojnic in dva topova za razbijanje tankov. Nacionalisti so od sobote do nedelje zvečer napredgvali za 6 km.

Stalin nori naprej

Varšava, 5. sept. o. Poljski časopis »Ilustrowani Kurier Codzienny« je dobil poročila od svojega poročevalca v Moskvi, da so Sovjeti aretirali veliko število armadnih častnikov v Kievu in Čarkovu, ki so bili obtoženi zaradi zarote proti sovjetskemu komisarju težke industrije Kaganoviču. 110 častnikov, ki so pripadali tej tajni organizaciji, je hotelo osvoboditi Ukrajino. Obtoženi so, da so imeli namen umoriti Kaganoviča za časa njegove inšpekcije ob Dolnjem Donu. Od teh aretiranih častnikov jih je sovjetska GPU po kratkem zaslišanju ustrelila 50. Med aretiranimi častniki je tudi general Ivanjenko. Letalski častnik, ki je protestiral proti aretaciji generala Ivanjenka, je težko ranil sovjetskega komisarja Sidorenka.

San Marino - Judovski dom?

Rim, 5. sept. o. Poročila judovskega izvora poročajo, da se bavijo Judje, ki žive v Italiji, z novim načrtom, katerega proučujejo in po katerem žele ustanoviti hebrejska nebesa v mali republiki San Marino, ki leži v sredini Italije. Nadalje pravijo, da bodo ta načrt dobro proučili in ga predložili italijanski vladi in pa uradništvu republike San Marino. Če bodo Italijani odobrili ta judovski načrt, je potem italijanskim Judom zagotovljen dom.

Minister dr. Korošec je govoril na „Slovenskem dnevu" v Kočevju

"Mržnja v političnem življenju je slab zidarski materijal"

Dragi narod! Dvojno slovesnost obhajate danes Slovenci iz Kočevja in kočevskega okraja: prvo blagoslovitev in razvitje prapora prosvetnega društva, drugo 20 letnico obstoja naše kraljevine Jugoslavije. (Živela Jugoslavija!)

Samo narod, ki je prosvetljen in moralen, je jak narod. Ne število, nego prosvetljenost in moralnost dajeta narodu moč osvajanja in odpora. Mi Slovenci hočemo biti odporni, močni, nezlomljivi. Zato pa moramo biti prosvetljeni in moralni. Samo hiše, ki so polne knjig in časopisja in ki so polne dece, so v življenjski borbi odporne in zmagovite. Nam Slovencem je treba prosvete. Jaz vam Slovencem iz Kočevja in kočevskega okraja samo čestitam, da razumete znamenje časa in da visoko cenite prosveto. Čestitam vam k novemu praporu in celi prosvetni slovesnosti! (Dolgotrajno odobravanje.)

Drugo, kar slavite danes Slovenci iz Kočevja in kočevskega okraja je 20 letnica obstanka naše kraljevine Jugoslavije. (Živela Jugoslavija!) Tabor za taborom, eden sijajnejši in veličastnejši od drugega, razglašajo vsemu narodu, doma in zunaj, naša nacionalna in patriotska čustva, dokazujejo zvestobo in vdanost vernih katoliških Slovencev do kralja in Jugoslavije (viharno in dolgo vzklikanje kralju in kraljevskemu domu), ter kakor šiba padajo po onih, ki jih poznamo kot denunciante in klevetnike. (Tabor pritrjuje.)

Od Nemcev, ki so se priselili semkaj na našo zemljo, da najdejo pri nas kruha in strehe, s pravico pričakujemo, da bodo ostali v dobrem prijateljstvu s tukaj samoraslim slovenskim narodom, da bodo ž njim vedno ne samo lojalni, ampak tudi zvesti in vdani jugoslovanski državljani. Jugoslavija je naša dobra majka, zato moramo tudi mi, Slovenci in Nemci, biti njeni dobri otroci. (Tako je!)

A da odklonimo vsako eventualno hudobno natolcevanje, lahko izjavimo, da mi ne mrzimo nikogar na svetu, ne mrzimo zlasti nobenega naroda, to je daleč od nas, ker vemo, da je mržnja v političnem življenju slab zidarski material, ki samo razkraja in podira, ruši in uničuje. Ljubezen do ljudi in naroda je, ki zida. (Dolgo pritrjevalno vzklikanje.)

Mi stavimo velike upe v bodočnost. Prihodnji poslanci se bodo morali tudi brigati za svoj volivni okraj, brigati za kočevske Slovence, seveda pa se brigati in biti pravični tudi za tukajšnje Nemce. Ni važno danes, kdaj bodo volitve, ampak je važno, da bodo pri bodočih volitvah izvoljeni možje, ki bodo na svojem mestu in obdržavali neprestano zveze s svojimi volivci.

Sedaj pa še par besedi o dnevni politiki.

O zunanji politiki govoriti — nisem jaz poklican. Ali vsakdo mora priznati, da se smemo smatrati srečnim, ker nismo zapleteni v nobeno sedaj aktualnih težkih zunanje političnih vprašanj, da se priznava naša zunanja politika od vseh strani jasno za miroljubno, posebno, odkar smo dokazali svoje prijateljsko razmerje napram Bolgariji in Madžarski, in da bi ne mogli imeti boljšega mednarodnega položaja, kakor ga imamo pri nas. Z vsemi prijatelji, z nikomur neprijatelji. Ne samo nespametno, ampak zločinsko delo bi bilo, ako bi kdo tako zunanjo politiko napadal ali celo obsojal. (Ves tabor navdušeno ploska in vzklika.)

V notranji politiki smo prispeli v mesec september. V septembru, in to 6. septembra, slavimo rojstni dan našega mladega kralja Petra II. (Ponovno več minut trajajoče vzklikanje kralju, kraljevskemu domu, knezu namestniku Pavlu in Jugoslaviji.) Mi vsi vemo, da se bo ta dan povsod v Jugoslaviji slavil od srca in kolikor mogoče svečano. Vsak od nas hoče ta dan pokazati svojo vdanost do mladega kralja in vsega kraljevskega doma. Sicer se mi zdi, da mesec september notranje politično ne bo interesanten. Samo po sebi umevno je, čisto nepredvidene stvari se lahko vedno dogodijo, toda ne vidimo nobenih elementov, po katerih bi lahko ormalno sklepali, da se bo kaj posebnega in pomenljivega pripetilo. Verjetno je, da se bo tudi ta mesec odkrhal kak del ljudi od obstoječih nasprotnih strank ter se priključil k naši Jugosl. Rad. Zajednici. Toda to je že vsakdanje, to ni interesantno. Politično pa bo mesec september potekel predvideno popolnoma normalno. Ob nedeljah in praznikih se bodo vršila zborovanja, po vsej državi za JRZ, po Hrvatskem za bivšo HSS. Druge stranke, da vzamem izraz iz zvzdoslovja, pa itak le tu in tam zasvetlikajo. (Veselo razpoloženje po vsem taboru.)

Mesec oktober bo gotovo interesantnejši. To pa zaradi tega, ker se mora narodna skupščina po ustavi na dan 20. oktobra sklicati na redno zasedanje. Toda o tem imamo še čas, da se pomenimo.

Slovenci iz Kočevja in kočevskega glavarstva! Vi slavite danes svoj dan prosvete in dan svoje vdanosti napram državi in kraljevskemu domu. (Zopetno navdušeno vzklikanje kralju in Jugoslaviji.) Prihiteli smo k vam, da z vami slavimo ta dva pomenljiva dogodka in prepričan sem, da vsa nacionalna Jugoslavija z vami preživlja današnji dan. Z menoj vred je prihitelo danes mnogo mladega slovenskega sveta iz vseh delov naše domovine. Prihiteli smo vsi, da se z vami vred nasrkamo iskrenega in mladeniškega navdušenja za Slovenijo in Jugoslavijo. (Živela Slovenija, živela Jugoslavija!)

Slovenci iz Kočevja in kočevskega sreza! Niste sami, mi vsi smo z vami! Bog živi! (Bog živi! odzdravljajo tisoči.)

Prišla je ura, da Hitler pove, kaj hoče

Nürnberški kongres se je danes začel

London, 5. sept. o. Včeraj popoldne se je povrnil lord Halifax za kratek čas v London ter takoj odšel v svoje prostore v zunanjem ministrstvu. Pri njem so se zglasili vsi višji uradniki ter mu poročali o poročilih, ki so prispela v času njegove odsotnosti. Med temi poročili pa ni bilo nobenega, ki bi poročalo, kakšen sklep je storil kancler Hitler po razgovoru s sudetskim voditeljem Henleinom. Anglija že tretji dan zaman pričakuje, da zve za vsebino Hitlerjevega sklepa glede češkoslovaške republike in sudetskih Nemcev. Višji krogi so pripravljeni na to, da se bo ta teden kriza bržkone poostrila. V zvezi s poročili Runcimanovega pomočnika Gvatkina so ti krogi prepričani, da se ta položaj ne bo izboljšal vse dotlej, dokler bo Nemčija nadaljevala z mobilizacijo, ki bo trajala do srede oktobra.

Praga, 5. sept. p. Tajništvo lorda Runcimana zanika vesti, da bo odšel lord Runciman v Nemčijo, kjer naj bi se razgovarjal s Hitlerjem. Runciman ne bo še tako kmalu zapustil Češkoslovaške. Gvatkin je sinoči obiskal lorda Runcimana ter mu poročal o sestanku s sudetskim voditeljem Henleinom, ki ga je imel v nedeljo v Aschu. Tudi ta razgovor med obema je ostal tajen.

Runciman svari pred pretiranim optimizmom

Praga, 5. septembra. AA. (Havas.) Po včerajšnjem setanku med Gwatkinom in lordom Runcimanom, je lord Runciman podal dopisniku Havasa naslednjo izjavo:

»Gwatkin mi je podal poročilo o svojih razgovorih s Henleinom. Vtisi so zadovoljivi. Moramo pa se izogniti pretiranemu optimizmu.«

Morje rjavih srajc v Nürnbergu

Berchtesgaden, 5. sept. o. Danes popoldne bo Hitler odprl veliki nürnberški nacionalistični kongres, kjer se bo sklepalo o češki bodočnosti in o avstrijski preteklosti. Hitler bo prisostvoval kongresu vseh osem dni zasedanja. V torek pa bo govoril in dal navodila za nadaljnje delo nacionalistične stranke za bodočnost. Ta kongres bo eden največjih, ker bodo na njem zastopani tudi Avstrijci, ki so bili priključeni Nemčiji 13. marca. Tu se bo zbralo nad 500.000 rjavih srajc. Na stotisoče ljudi se pripravlja danes popoldne na veličasten sprejem kanclerja Hitlerja, ki bo prispel ob 13 in predsedoval šestemu nacionalističnemu kongresu, odkar je stranka na vladi. Na tem kongresu bodo imeli različni voditelji govore; na zaključku kongresa 12. sept. pa bo govoril kancler Hitler ob 19. uri. Na tem kongresu bodo govorili: Hess, Goebbels, Rosenberg, Ley, Dietrich, von Schirach in Darre. Maršal Göring je edini, ki na tem kongresu ne bo govoril. Pričakujejo tudi delegacijo iz Španije. Ravno tako bodo prisostvovale temu velikemu nacionalističnemu kongresu italijanska fašistična delegacija in veliko število japonskih častnikov.

Praznik slovenskega zmagoslavja na Kočevskem

Mejnik med preteklostjo in prihodnostjo

Kočevje, 4. septembra.

Kdor bi hotel popisati vse to, kar se je včeraj v Kočevju dogajalo, bi moral imeti vsaj vse štiri strani tega lista na razpolago in mnogo pisateljskih zmožnosti. Veliko je bilo že letos po slovenski zemlji taborov in drugih prireditev, kaj takega, kar smo danes doživeli v Kočevju, pa še zlepa ni videl nihče. Ti prizori, s katerimi je voditelj kočevskih Slovencev g. Škulj kronal dvajsetletni sad svojega dela, so nepopisni, in reči ni mogoče drugega kot samo to, da bodo tistemu, ki jih je videl in se jih udeležil z vsem srcem, ostali za vedno v spominu.

»Slovenski dan v Kočevju«! Kako čudno se je slišalo to, ko smo prvič brali po časopisih naznanila o njem. Koliko jih je bilo, ki so neverjetno in pomilovalno zmajevali z glavami, češ: »Ubožčki, nič drugega kot osmešili se bodo!«

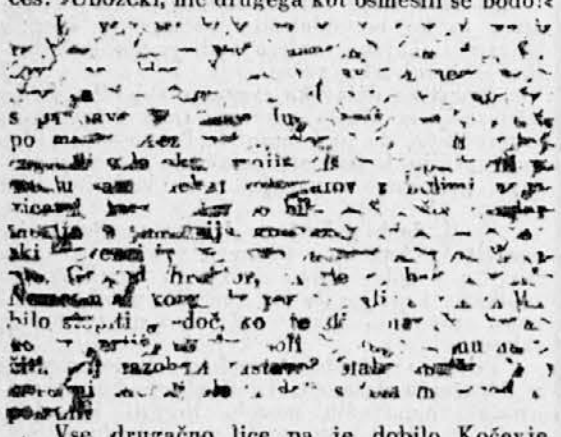

Vse drugačno lice pa je dobilo Kočevje, ko je vlak pripeljal v dvajsetih vagonih dober tisoč ljudi iz vse Slovenije, ki jih je na postaji čakala dvatisočglava množica. Iskreno in nepopisno navdušenje je planilo v množice in ko se je od kolodvora razvil skozi mesto najveličastnejši sprevod, kar jih je videlo kdaj Kočevje, se je to navdušenje stopnjevalo do poslednje možnosti: ljudje so vriskali, peli in jokali. Marijin dom bi se moral včeraj imenovati »Hiša cvetja«, kajti bil je sijajno okrašen.

Ko je pestri sprevod, ki mu je na čelu jezdil konjenik z veliko državno zastavo, krenil na krasno zborovališče pred ljudsko šolo in se razlil po njem, so se zgrnili sem še oni, ki so prišli iz najoddaljenejših krajev, in se strnili v šesttisočglavo množico, ki je bila nato zbrano pri sv. maši, katero je daroval univ. profesor g. dr. Lukman. Ta je v lepem cerkvenem govoru potem poudaril, da mora vsakdo biti najprej kristjan, da mora biti vsa naša skrb posvečena družini in vzgoji otrok in da moramo za oblast in voditelje rajši moliti, kakor pa kritizirati njihovo delo. Po sv. maši pa je blagoslovil prapor kočevskega Prosvetnega društva, ki ni nič drugega kot državna trobarvnica, s katero je tukajšnja prosveta simbolizirala svoje delo. Kumovala sta praporu ga. Peterlinova iz Kočevja in minister v p. senator dr. Kulovec, ki ga je zastopal ribniški župan g. Onič.

Prav tedaj pa, ko je ga. kumica pozdravljala novi prapor, je po mestu završalo, in tabor je dvignil glave: prišel je naš narodni voditelj in pokrovitelj tega tabora minister dr. **Anton Korošec.** Tedaj se je dvignilo v pozdrav tisoč in tisoč rok in tisoč ust je zaklicalo tako navdušeno »Živio«, da dr. Korošec že zlepa ni bil kaj takega deležen. Narod, ki ga ljubi, ga je prvič pozdravil v svoji sredi in iz tega pozdrava se je videlo, kako željno ga je pričakoval. Dr. Korošec je vidno ganjen in presenečen odzdravljal množicam in se s pomočjo rediteljev komaj prebil skozi živi zid, ki ga je obdajal, na častno tribuno.

Šolski nadzornik g. Peterlin je nato začel tabor in nato v lepem govoru očrtal zasluge dr. Korošca za Kočevje, pri čemer se je ljudstvo spet navdušeno več minut zahvaljevalo svojemu dobrotniku. Takoj nato je veselo razpoložen stopil pred mikrofon dr. Korošec. (Govor prinašamo na prvi strani.)

Po govoru je med taborjani spet izbruhnil krik veselja in cvetje je naravnost deževalo na slavnostno tribuno. Posebej pa so se prišli poklonit g. ministru kočevski najmlajši, kar ga je vidno ganilo. Ko se je nato navdušenje poleglo, je burno pozdravljen spregovoril ljubljanski župan dr. Adlešič, ki mu je tabor prireditve veličastne manifestacije. Za njim je govoril v imenu Gasilske zajednice g. Japelj, nato zastopnik kmetov g. Kotnik, posestnik iz Mozlja, in za njim še akademik g. Fišer v imenu slovenske univerze.

Kar pa ni ustvaril med ljudstvom govor dr. Korošca samega in njegova prisotnost ,to je dopolnil ognjeviti govor urednika »Slovenca« dr. **Kuharja,** čigar postava in junaški nastop, še bolj pa ognjeviti govor, so ljudi naravnost spravile ob pamet. Narod je tako živo sledil njegovemu narodno obrambnemu govoru, da je sledil celo njegovim kretnjam in zdelo se je, da ima g. govornik ljudi na nevidni vrvici. Poudaril je, da je z današnjim dnem konec preteklosti, kajti kočevski narod je končnoveljavno proglasil to zemljo za slovensko in jugoslovansko, in na njej je gospodar samo Slovenec in nihče drugi. Nemci so naši gosti in z njimi bomo živeli v miru, prostor pa odrekamo odpadnikom in izdajalcem. Namesto lipe, ki so jih naši predniki zasajali v spomin na take velike dni bomo mi zasadili v kočevsko zemljo novi prapor, ki naj bo simbol vsega našega dela.

Končno pa se je pojavil na odru še g. svetnik **Škulj,** ki ga je tabor dolgo pozdravljal in je ginjen od sreče in zadoščenja v prelepem govoru o prošlih bojih, sedanjih zmagah in bodočih nalogah. Med njegovim govorom so začeli ljudje na glas jokati in jokal je on sam, nato pa se je sredi govora sama od sebe oglasila pesem »Hej, Slovani!«, ki je bila samo slovesna prisega zvestobe.

Med velikanskim navdušenjem sta bili potem odposlani udanostni brzojavki **Nj. Vel. kralju** in **Nj. Vis. knezu namestniku** ter pozdravni brzojavki **dr. Stojadinoviču** in banu **dr. Natlačenu.**

Predsednik je nato zaključil dopoldanski del tabora — popoldne je bil namreč še nastop telovadcev, ki je kljub dežju sijajno uspel — z državno himno, nato pa je dr. Korošec izjavil, da je nad današnjim dnem tako ginjen in presenečen, da hoče ves čas svojega bivanja v Kočevju ostati med ljudstvom. Skozi vse Kočevje je šel nato v sprevodu pred Marijin dom in ljudstvo ga je spet pozdravljalo z nepopisnim navdušenjem, on pa je odzdravljal in se odkrival vsakemu Slovencu posebej. Po obisku v Marijinem domu se je za hip pomudil v edini slovenski gostilni pri Beljanu, nato pa se je odpeljal med ljudstvo in z njim kosil v Dijaškem domu. Popoldne je sprejel še nekaj deputacij, potem pa se je odpeljal v Ribnico.

Tako je bil ta »Slovenski dan« za Kočevje mejnik med preteklostjo in prihodnostjo, ki bo bolj vesela kot prva.

Prosvetni tabor v Dobrniču

Blagoslovitev Baragovega doma — Tabora se je udeležil tudi minister dr. Miha Krek

Dobrniče, 5. septembra.

Včeraj je bil v Dobrniču na Dolenjskem slovesno blagoslovljen prosvetni dom, ki je dobil ime po velikem slovenskem misijonarju in dobrniškem rojaku škofu Baragi. Dom je mogočna stavba, ki bo Dobrniču res v ponos. Okoli 4000 ljudi se je udeležilo slovesnosti blagoslovitve in prosvetnega tabora.

Blagoslovitev doma je opravil sam prevzv. škof dr. *Gregorij Rožman*, ki je prispel v Dobrnič ob pol desetih. Škof je najprej daroval sv. mašo na prostem, po službi božji pa je blagoslovil novi »Baragov dom«.

Velika množica je prisostvovala nato ljudskemu prosvetnemu taboru, ki ga je vodil predsednik prosvetnega društva g. Jože Lah, novomeški odvetnik D. *Veble* pa je nastopil kot govornik o nalogah in delu katoliške prosvete; v temperamentnem govoru je nato spregovoril zastopnik Prosvetne zveze trebanjski dekan Ivan *Tomažič*. Že ob koncu zborovanja sta prispela minister dr. *Miha Krek* v spremstvu senatorja *dr. Kulovca*. Množica ju je navdušeno pozdravila, četa mladine pa jima je priredila defile. Slovesnosti so se udeležile tudi tri gasilske čete iz dobrniške fare.

Popoldne je bil na telovadišču telovadni nastop. Tisočglava množica je pozorno spremljala vaje vseh oddelkov, ki so s svojim izvajanjem vzbujali vihar navdušenja. Prireditev je potekla odlično navzlic deževnim kapljam.

Govor ministra dr. Kreka

Zbrane telovadce in občinstvo je nagovoril minister dr. Miha Ktek. Naglašal je pomen prosvetnih taborov in izvajal:

Marsikdaj slišim ugovore, češ zakaj jaz in moji tovariši prihajamo na protvetne tabore in na njih govorimo in s tem dajemo prosvetnim prireditvam politični značaj. Onim, ki imajo takšne pomisleke, povem, da smatram vse naše javno življenje kot eno samo zraščeno organsko celoto. Naši mladci in mladenke, članice in člani po mladinskih organizacijah, člani naših hranilnic in konsumov, možje, ki vodijo občine, in oni, ki odločujejo v državni politiki, vsi smo ena celota. In le tistega, ki je v vseh teh panogah z nami, imamo za našega. Da je tudi naša prosveta v zvezi z javnim življenjem, smo na lastni koži skušali. Prepričali smo se, da jo politična oblast lahko ščiti ali pa uniči. In to drugo se je pri nas zgodilo. Vse so nam razgnali, naše prosvetne domove zaprli, naše slovenske knjige zapečatili. Zakaj? Ne zato, ker so naše prosvetne organizacije politično delovale, ampak zato, ker je nasprotnik predobro vedel, da je naša prosveta bistveni sestavni del našega javnega življenja. Nasprotnik nas je zadel v živo. Toda nasilje ima svoje meje; do pameti in čuvstev ne more! In iz tega, kar je nasprotnik pustil, je vzklilo novo življenje, ki se ga danes veselimo.

Dolžnost slehernega katoliškega Slovenca, torej tudi politika, je, da varujemo to, kar smo si ponovno zgradili na prosvetnem polju. Prav tako pa je dolžnost članstva naših organizacij, da pri zbiranju ljudskih zastopnikov pomaga tistim, o katerih ve, da bodo smatrali za eno svojih glavnih dolžnosti, da pribore slovenski katoliški mladini in njenim organizacijam popolno enakopravnost z vsemi drugimi organizacijami v državi. Te danes še nimamo, čeprav imamo pravico do nje. Mi ne zahtevamo za naše organizacije nobenih predpravic, nočemo nikomur nič jemati, nikogar v naše vrste siliti! Enakopravnosti hoče naša mladina. Kakor je ta mladina vsak čas pripravljena vzeti nase žrtve, če bi to terjal blagor naše Jugoslavije in našega kralja, tako ji gre vsaj ta pravica, da se žrtvuje za domovino kot svobodna enota. Če bo prišla borba za eakopravnost naše mladinske organizacije pred parlament, bo ena glavnih nalog naših narodnih zastopnikov, da to borbo slavno dobojujejo! Da bodo zvedeli za to drugi, bo skrbelo naše novo narodno zastopstvo. Zato moram in hočem med vas in bom na vaših prireditvah nastopal še in še.

Množica je govor g. ministra dr. Mihe Kreka pozdravljala z burnim vzklikanjem.

Krvav zločin v Besnici nad Kranjem

Mirni progovni delavec Jerala žrtev sovraštva do Besničanov

Kranj, 5. septembra.

Pred 9 leti je bil pri fantovskem pretepu v bližini zgornje Besnice ubit Jakob Krt z Gorenje Save pri Kranju. Kot krivca je tedaj sodišče obsodilo nekega Benedika iz Zgornje Besnice, ki je lani umrl zaradi nekega zastrupljenja na nogi. Zaradi tega uboja je ostalo v bratu mrtvega Jakoba sovraštvo in mržnja do fantov iz Besnice, ki se je sinoči končala z novim zločinom, katerega je žrtev postal 24 letni progovni delavec Jerala Janez iz Zgornje Besnice.

Jerala Janez je delal v soboto pozno v noč na železniški progi blizu Jesenic. Domov se je pripeljal s tovornim vlakom, ki pripelje na postajo Sv. Jošt okoli 11 zvečer. Drugi dan je bilo v Zgornji Besnici žegnanje in se je Janez Jerala še isti večer podal k brivcu, kjer je bilo zbranih že več fantov. Ker je videl, da še ne bo tako hitro prišel na vrsto, je vzel steklenico ter dejal, da gre v gostilno Papler po vino. Ker se ni vrnil dobrih tri četrt ure nazaj, sta šla pogledat za njim Borštnikov in Špančev fant. Našla sta ga nekaj korakov od Paplerjeve gostilne vsega okrvavljenega z več poškodbami na glavi. Imel je hude rane na glavi in na vratu. Ko sta ga vprašala, kdo ga je napadel, je umirajoči Jerala dejal samo še: »Ne vem, ne poznam,« nato pa izdihnil.

Fanta sta takoj obvestila kranjske orožnike, ki so prišli okoli 2 ponoči v Besnico in ugotovili, da je Jerala umrl zaradi globoke rane z nožem na desni strani vrata.

Orožniki so od fantov zvedeli, da sta bila ponoči precej pijana Krt Vinko, 23 letni delavec v tovarni »Semperit« in 23 letni Dolinar, doma s Kalvarije nad kranjskim kolodvorom. Oba sta klicala fante na korajžo. Orožniki so zaradi tega aretirali Krta in Dolinarja še pred dnevom ter našli pri Krtu doma tudi močno okrvavljeno srajco. Kljub temu sta aretiranca skoraj ves dan tajila svoj zločin. Šele zvečer sta ga priznala.

Kmalu po njunem priznanju so orožniki odvedli fanta na okrajno sodišče v Kranju in začelo se je zasliševanje. Oba se zagovarjata, da sta izvršila to krvavo dejanje v silobranu. Vendar pa to najbrž ne bo držalo, ker so pri mrtvem Jerali našli nož v žepu zaprt, drugega orožja pa Jerala ni imel pri sebi. Sicer pa je bil Jerala tudi drugače zelo miren človek.

Krt in Dolinar sta Jeralo najbrž papadla iz golega sovraštva nad njim, ker je bil Besničan. Krt mu je prerezal žilo odvodnico na vratu in ga zabodel poleg tega še pod rebra. Dolinar pa ga je tolkel s kolom po glavi. Da je bil Jerala zahrbtno napaden, kaže tudi dejstvo, da sploh ni bilo slišati nikjer kakšnega vpitja in se je moral zločin izvršiti zelo hitro.

Truplo pokojnega Jerale so prepeljali v mrtvašnico v Zgornjo Besnico, kjer bo danes obdukcija. Njegova žalostna smrt je vzbudila pri vseh, ki so ga poznali, globoko sočutje. Vsa javnost pa se zgraža nad gnusnim zločinom, ki sta ga zakrivila Krt in Dolinar nad poštenim, delovnim in mirnim Jeralo.

»Slovenski dom« jutri, na rojstni dan kralja Petra II., ne bo izšel.

Jutri, na rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II., ne bo tržnega dne. Isto velja tudi za praznik Mali šmaren v četrtek.

Lord Lansbury v Ljubljani

Ljubljana, 5. septembra.

V soboto zvečer je prišel v Ljubljano angleški narodni poslanec in bivši minister lord George Lansbury, odličen gospodarski strokovnjak in sociolog, ki proučuje po raznih evropskih državah gospodarske razmere in si prizadeva, da bi države sklicale mednarodno konferenco, na kateri bi proučile današnje težko gospodarsko stanje in ga potem začele vzajemno zdraviti.

Lord Lansbury, ki se mudi v Jugoslaviji že dva tedna, se je ob svojem prihodu v Ljubljano nastanil v hotelu Unionu. Včeraj dopoldne je bil pri odkritju spominske plošče generalu Maistru v Kamniku, potem pa se je vrnil v Ljubljano. Tukaj ga je čakal dvorni avtomobil, ki ga je odpeljal na Brdo, kjer ga je knez namestnik Pavle sprejel v avdienci in ga nato povabil na kosilo. Od tam je popoldne odšel še v Bohinj in na Bled, zvečer pa se je spet vrnil v Ljubljano, kjer je večerjal in prenočil, danes zjutraj pa je odpotoval s »simplonom« preko Italije v London.

Velika tatvina v Nazarju

Celje, 4. septembra.

Ni še dolgo tega, ko smo poročali o veliki tatvini v župnišče v Rečici ob Savinji. Orožništvo se je na vse načine trudilo, da bi ujelo vlomilca, pa se jim doslej še ni posrečilo. Vlomilska tolpa je začela z vlomi kar pogostoma in se je lotila delavskega konzuma v Nazarju pri Mozirju. Tat se je priplazil med 1. in 3. uro zjutraj skozi okno v trgovino, kjer se je najprej lotil železne blagajne in vzel iz nje 10.901 din. Nato je še razbrskal mize v trgovini, kjer je našel še 400 din. Odnesel pa je tudi nekaj boljšega tobaka, dočim je ostalo blago pustil. Ker je železno kaso odprl na ta način, da so jo razrezali, se da sklepati, da je to napravil poklicni vlomilec in ni izključeno, da ni v zvezi z zloglasnim vlomilcem Kodrom.

Orožništvo je povzelo vse korake, da storilca čimprej izsledi.

Amerika : Avstralija 2 : 1

Philadelphia, 4. septembra

Po prvem dnevu tekmovanja v izzivalni rundi Davisovega pokala je vodila Amerika z 2:0 Drugi dan se je tekmovanje nadaljevalo. V doubleu sta avstralska igralca premagala amerikansko dvojico Budgea in Makoja. Quist Adrian in Jack Bromvick sta igrala sijajno. Po drugem dnevu vodi Amerika z 2:1.

Novice z rešilne postaje

Na veliko presenečenje uradnikov na reševalni postaji ni v teh dneh, ko je v Ljubljani toliko prometa, skoraj nobenih nesreč in poteka vse v najlepšem redu. V soboto so reševalci skoraj ves dan počivali in je bilo samo pet ali šest vožen raznih bolnikov, pa tudi v nedeljo ni bilo posebnega. Samo ob pol treh je bil reševalni avto klican v Štepanjo vas, kjer je neki vojaški avtomobil podrl pred Korbarjevo gostilno 13 letno Dragico Vrbinčevo iz Štepanje vasi 75. Deklica je dobila precej hude praske po nosu in se je bati, da ima tudi pretres možganov. — Vlak, ki prihaja iz Zidanega mosta v Ljubljano ob 17.5, pa je pripeljal sedemnajstletno služkinjo iz Loke pri Trbovljah Galun Pavlo, ki je v samomorilnem namenu pila žvepleno kislino. Reševalni avto jo je sicer prepeljal v bolnišnico, vendar jo bodo zelo težko rešili, kajti kislina ji je popolnoma razjedla drobovje. Ni znano, zakaj je mlado dekle, ki so ga včeraj našli pri Zidanem mostu na drugi strani Save v brezupnem položaju, obupalo nad življenjem.

Tuji obiski na velesejmu

Ljubljanski velesejem je včeraj kljub slabemu vremenu in raznim proslavam po deželi privabil v Ljubljano prav lepo število podeželanov, ki so poleg Ljubljančanov obiskali to gospodarsko prireditev. Opaža pa se, da se tudi tujina vedno bolj zanima za naš velesejem, kajti iz raznih držav skoraj sleherni dan prihajajo novi obiskovalci, bodisi z vlakom ali z avtobusi. Tako je na primer pripeljal včeraj avtobus iz Beljaka večjo skupino, ki si je nato čez dan ogledala razstavo. V petek pa so bili v Ljubljani in na velesejmu Čehi iz Prage, ki so prav tako prišli z avtobusom.

Pa ne samo na velesejem, tudi v druge naše kraje prihaja vedno več tujcev. Pred kratkim sta se mudili na Brezjah večji skupini angleških in francoskih izletnikov iz Londona in Pariza. Videti je, da se za naše kraje zanima vedno več tujcev, ki poživljajo naš tujski promet.

Slovenske fante in dekleta vabimo, da se v čim večjem številu udeleže na praznik Malega Šmarna 8. septembra popoldne v Velesovem procesije z Marijinim kipom. Ta procesija bo zaključek porslave 700 letnice velesovške božje poti. Procesijo bo vodil prevzv. škof dr. *Gregorij Rožman.*

Andrew Smith: Bil sem delavec v Sovjetski Rusiji

80

Mene so pred čistilni odbor poklicali v decembru leta 1933. Niso me klicali tja z drugimi tujimi delavci, marveč z Rusi, ker so se bali, da ne bi tujih delavcev okužil s svojim uporniškim mišljenjem.

O tem, da sem jaz klican pred komisijo, ni bilo nikjer nič sporočeno, pa se je novica le razširila po vseh delavnicah, da je bila sejna dvorana nabito polna. Splošno mnenje je bilo, da me bodo izključili, zakaj delavci niso vedeli za igro, katero je stranka igrala proti meni.

Predsednik moje komisije je bil Naumov, popoln primer sovjetskega prihajača, tehnični in politični študiranec, ki ni delal v tovarni, marveč je skušal priti drugače na površje in si ustvariti ime.

Najprej so zahtevali, naj jim povem svojo preteklost, toda predsednik me je kmalu ustavil in me prosil, naj bom kratek. Nato me je vprašal:

»Kako si razlagaš, da je toliko strojev pokvarjenih? Kaj si prizadeneš, da bi škodo popravil? Razloži nam svoj načrt, da bi položaj zboljšali!«

»Že sto in stokrat sem skušal obrniti pozornost vodilnih ljudi na to vprašanje, toda ti se za stroje ne zanimajo. Ne mislijo na nič drugega kakor na svoj osebni dobiček. Ravnatelja, tovariša Rajbov in Osipov, sta ravno tu, zato bom povedal, kaj sem vse storil, da bi sedanje stanje izboljšal in ozdravil.

Kljub vsem mojim nasvetom in poročilom ni nihče storil ničesar. Toda niso tega krivi samo ravnatelji, temveč je treba dolžiti tudi sistem sam. Dokler boste ohranili sistem razredov, tako dolgo ne bo enakost nič drugega kakor prazna beseda in se ne bo nič izboljšalo. Delavci, ki imajo prazen trebuh, se za svoje delo ne brigajo. Ne mislijo na drugo kakor na želodec in kako si bodo preskrbeli kosec kruha. Če niso za napake odgovorni voditelji, ki so lepo rejeni in oblagodarjeni z vsemi ugodnostmi, kako morete misliti, da bo delavcem, ki crkavajo od gladu, kaj na tem, da bi se proizvodnja zvečala?«

Naumov je zdaj pustil industrijsko področje in krenil na politično. Vprašal me je:

»Kdo vlada Sovjetsko Rusijo?«

»Uradnjakarji s pomočjo stranke in sovjetov.«

»Kdo voli zastopnike v sovjete?«

»Komunistična stranka.«

Toda ti odgovori niso bili taki, kakršne je hotel imeti Naumov. Zato me je prosil, naj svoje trditve razložim natančneje. Nadaljeval sem:

»Vi pravite, da so volitve v sovjete demokratične, pa to ni nič res. Nikdar ni pri teh volitvah nobenega opozicijskega kandidata. Kandidate izbira stranka, delavci pa jih morajo voliti, ker ni drugih. Volitve so javne, dvigajo roko. Volivce strogo nadzorujejo in so kaznovani, če ne volijo. Kaj je to demokracija? Ne, jaz pravim temu samovlada in diktatura uradnjakarjev!«

Bilo je tiho, da bi človek slišal muho, kako leti po dvorani. Delavci si niso upali pokazati niti najmanjšega znamenja o odobravanju. Toda vseeno so vsi z napeto pozornostjo poslušali moje govorjenje.

Naumov je zdaj poskusil drugače in me je vprašal:

»Ali bo kmalu revolucija v Združenih državah?«

»Mislim, da ne. Zdi se mi, da me boste izključili iz stranke, ker sem vam to povedal, toda je vse čista resnica. Veliko amerikanskih delavcev ima svoje avtomobile, veliko jih je lepo oblečenih in dobro jedo. Tam ni med delavci toliko razredov kakor tu. Celo brezposelni bolje žive v Združenih državah kakor v Sovjetski Rusiji delavci, ki imajo delo.«

Naumov je začudeno vzkliknil:

»Kaj? Ti bi nas rad prepričal, da v Ameriki ne umirajo ljudje od lakote?«

»Zatrdno ne kakor v Sovjetski Rusiji. Rusko ljudstvo bi bilo srečno, če bi jedlo kruh, ki ga ameriški delavci in celo brezposelni mečejo med odpadke. Če bi bile življenjske razmere tam take, kakor so tu, bi revolucija izbruhnila v štiriindvajsetih urah.«

Dve uri so me pražili. Medtem ko so spraševali mene, ni nihče zapustil dvorane.

Naumov je zdaj povabil tiste, ki hočejo pričati proti meni, naj stopijo k mikrofonu.

Prišla sta dva. Eden je bil Petrov, starejši človek pri kakor petdesetih letih, ki pa je bil zelo sočen in močan. Bil je odličen uradnik, ki so ga pogosto pošiljali na kolhoze, da je vzdrževal tam red, kadar so izbruhnili kaki nemiri.

Drugi je bil Kaminski, mlad študent iz Tehnične šole, brat komisarja za ljudsko zdravje.

Petrova je kmalu zaneslo. Začel je bobneti:

»Zdi se mi, da mi kar kri vre po žilah, kadar slišim uporniške besede tovariša Smitha. Njegovo mišljenje ni proletarsko. Govori kakor buržuj. Med drugim sem ga jaz nekoč povabil na večerjo v delavsko restavracijo, pa veste, kaj mi je odgovoril? Da ni prašič, da bi se celo prašiči branili jesti tisto, kar dajejo pri nas na mizo delavcem! Smith je nasprotnik Sovjetske Rusije in zahtevam, da ga izženemo iz stranke!«

Kaminski je povedal, da je bil navzoč tedaj, ko sem tako grdo govoril Petrovu in da more njegovo izpoved samo potrditi.

Razen teh dveh prič ni nihče zahteval besede, da bi bil kaj izpovedal proti meni.

Naumov je zdaj vprašal, kdo bi bil pripravljen govoriti meni v dobro.

Toliko delavcev je dvignilo roke, toda dovolili so govoriti samo šestim. Ti so pričali o mojem mojstrskem delu v tovarni in o mojih naporih, da bi izboljšali proizvodnjo.

Od tu in tam

Ker je žalil in obrekoval vojnega ministra generala Ljubomira Mariča in generala Živojina Terzibašiča je bil pred belgrajskim okrožnim sodiščem obsojen poslanec Miloš Rašovič na kazen 6 mesecev zapora, ki jo mora brezpogojno odslužiti. Poslanec je bil na to kazen obsojen že pred meseci, a se je pritožil na vzklicno sodišče. To sodišče pa je zdaj razsodbo okrožnega sodišča v celoti potrdilo, ker je ugotovilo upravičenost kazenske prijave in obtožnice državnega tožilca. Zasebna tožilca generala Mariča in Terzibašiča je zastopal belgrajski odvetnik Aca Petrovič, obtožnico pa državno tožilstvo za mesto Belgrad.

Nekaj napadov, ki imajo politično ozadje, je bilo zadnje dni na Hrvaškem. Tako je neznanec v noči od 30. na 31. avgusta streljal z vojaško karabinko skozi okno stanovanja Nikole Milanoviča, upravnika ljudske šole v Sikirevcih v županjskem okraju. Uradno poročilo, ki je bilo zdaj izdano, pravi med drugim, da je Milanovič znan kot pristaš JRZ in v narodnem oziru neoporečen človek, medtem ko je večina prebivalcev v Sikirevcih pristašev bivše HSS. Zato pravijo, da je bil ta napad politične narave. Prav tako so v noči od 29. na 30. avgusta neznanci izvršili napad na kmeta Mio Kočiša v Andrijevcih (okr. Slavonski Brod) ter oddali dva strela, od katerih je eden zadel v okno Kočiševega stanovanja, drugi pa v zid. Tudi Kočiš je pristaš JRZ in celo predsednik te organizacije v Andrijevcih. O obeh napadih je uvedena stroga preiskava.

Vsem, ki bodo šli gledat deveto balkanjado v Belgrad, je z odlokom prometnega ministra odobrena polovična voznina na državnih železnicah za tja in nazaj. Vsak naj kupi na odhodni postaji cel vozni listek do Belgrada in izkaznico obrazca K. 13. Ta listek mu bo veljal za brezplačno vrnitev, če ga dado potrditi prireditelјskemu odboru. Popust velja za odhod od 8. do 17. septembra, za vrnitev pa od 10. do 19. septembra.

Trgovinska konferenca med našo državo in Poljsko se je danes pričela v Varšavi. Tja je odpotovalo v soboto zvečer naše posebno trgovinsko zastopstvo, ki ga vodi predsednik narodne skupščine dr. Mažuranič.

Dinamit, s katerim je nameraval pobijati ribe, je v žepu eksplodiral Antu Lasiču v Drači na polotoku Pelješcu. Eksplozivna snov je Lasiča raznesla na drobne koščke. Pravijo, da nad to družino leži nekako prekletstvo zaradi pobijanja rib z dinamitom. Tudi očeta pravkar ubitega Anta Lasiča je ubil dinamit, ki ga je hotel vreči v vodo nad ribe.

Zboljšanje svojega gmotnega položaja zahtevajo mestni uslužbenci iz savske banovine. Včeraj je bil v Zagrebu redni letni občni zbor Zveze društev mestnih uslužbencev za savsko banovino. Bilo je navzočnih 38 zastopnikov devetih društev. V svojih poročilih so odborniki poudarjali pomembno delo, ki ga je opravila Zveza v pretekli poslovni dobi. Posebno so poudarjali velik uspeh zveze, ki ga je dosegla s tem, da je za nekaj časa še odgodila uslužbenski pravilnik za mesto Karlovec. Mestni uslužbenci v Karlovcu bi imeli veliko škodo, če bi bil uveljavljen novi uslužbenski pravilnik na temelju pomanjkljivega in krivičnega zakona. Svojo prvo skrb pa je Zveza posvetila temu, da na vsak način zboljša gmotno stanje mestnih uslužbencev in da mestni uslužbenci dobe spet nazaj svoje prejšnje, še nekam zadovoljive plače.

Učenec tretjega razreda meščanske šole Šifkovič je napadel svojo učiteljico gdč. Hun na ulici v Sarajevu, seveda spet zaradi slabih ocen, ki jih je po učenčevem svetem prepričanju kriva učiteljica, ne pa on. Udaril jo je tako močno s pestjo, da se je nezavestna zgrudila na tla. Šifkovič je imel pri tej učiteljici slabe rede in je moral delati tudi ponavljalni izpit, a je tudi pri tej zadnji preizkušnji pokazal, da je še najbolje, če se še enkrat vpiše v isti razred in ga ponavlja. To ga je tako razdražilo, da se je sklenil nad učiteljico Hunovo maščevati s pestjo. Po tem njegovem dejanju so ga seveda takoj aretirali in bo moral odsedeti deset dni zapora.

Zelo so zaskrbljeni zaradi čudnega podzemskega bobnenja kmetje iz vasi Jagnjetovec blizu Belovara. Takšno bobnenje so prvič slišali v tem kraju letos marca meseca, ko je bil tam in tudi po nekaterih drugih hrvaških krajih močan potres. Od takrat pa je podzemsko bobnenje prenehalo. Nenadoma pa se je zdaj spet pojavilo. Nekateri so prepričani, da bo to vas zadela v doglednem času huda katastrofa. Tamkajšnje oblasti so zaprosile že večkrat merodajne kroge, naj pošljejo v te kraje geološke strokovnjake, ki bi proučili podzemske razmere in ugotovili vzroke tega čudnega bobnenja. Pravijo, da so ti strokovnjaki že enkrat prišli v ta kraj, in sicer takoj po zadnjem potresu, pa da si niso ogledali tega sveta niti od zunaj, kaj šele, da bi poskušali prodreti v tajnost podzemskega bobnenja na tem kraju.

1500 dinarjev je ponujal nekdo za goloba na somborskem trgu, pa ga njegov lastnik še ni hotel prodati. V Somboru so na svoje golobe in na svoj, menda edinstveni golobji trg, od sile ponosni. Golobov imajo v tem mestu toliko, da je prav težko najti hišo, ki ne bi imela kje pod streho golobnjaka. Sombora se je tudi že kar prijelo ime »golobje mesto«. Golob, za katerega je te dni ponujal nekdo 1500 dinarjev, je baje zelo tipičen predstavnik tako imenovanih srčastih golobov. Te golobe smatrajo strokovnjaki za neko klasično vrsto. Lastnik tega goloba ga tudi zato ni hotel prodati, ker hoče na vsak način ohraniti »dinastijo« teh klasičnih golobov.

Ker je prodajal banane po 5 din, je prišel pred sodišče neki belgrajski kavarnar Radomir Manasijevič. Obsojen je bil zaradi navijanja cen po zakonu o pobijanju draginje na 120 dinarjev denarne kazni ali dva dni zapora, ter na plačilo sodnijskih stroškov. Tako so postale banane tudi zanj drage.

Delavstvo iz raznih tržaških tovarn, zlasti pa iz Tržiča, kjer so velike ladjedelnice, prireja v zadnjem času številne daljše izlete, zlasti v Nemčijo. Vodstvo teh izletov je v rokah fašistične delavske organizacije »Dopolavoro«, dočim morajo nositi stroške za dolga potovanja delavci sami. Seveda uživajo na takih potovanjih velike ugodnosti ter jih povsod sprejemajo uradno. Ker bi pa bilo težko, da bi posamezniki sami prihranili večje vsote, ki bi jim omogočale izlete, poskrbi tovarna za to z odtegljaji, ki se stekajo nato v poseben fond »za izlete«. Odtegljaji so precejšnji, vendar pa dajejo izleti videz, da se izletnikom godi dobro.

Ker je brez dovoljenja kopal na tujem zemljišču in iskal vojnih kovinskih ostankov, je bil naznanjen oblastem komaj 17 letni Emil Kusmin iz Gorice, da ga po predpisih kaznujejo. Mladega fanta so prijeli karabinerji iz Št. Petra, ko je kopal po tuji njivi.

Kamničani so proslavili 20 letnico Jugoslavije

Počastitev generala Maistra — Velik narodni tabor

Vrsti veličastnih taborov se je včeraj v nedeljo pridružil nov, prav tako pomemben narodni tabor v Kamniku, kamor so se zgrnile množice domačega prebivalstva, da manifestirajo svojo narodno in državno zavednost ob 20 obletnici obstoja Jugoslavije. Nad 7000 ljudi je prišlo, da izpriča svoj patriotizem. Kamnik se je ves odel v zastave, nešteto mlajev, vencev in cvetja pa je govorilo o veliki narodni slavnosti. Šutna in Glavni trg sta bila posebno lepo okrašena. Pripravljalni odbor pod vodstvom župana Nandeta Novaka in dr. Žvoklja je pripravil vse potrebno za slavje. Dopoldne okrog 9 se je nabrala velika množica, ki je krenila proti Šutni na odkritje spominske plošče generalu Maistru. K odkritju pa se je nepričakovano pripeljal sam g. ban **dr. Natlačen** s soprogo.

Odkritje spominske plošče generalu Maistru

Okoli rojstne hiše kamniškega rojaka se je zbrala množica z odličniki. Kralja je zastopal art. major Žarko **Arandjelovič.** Slovesnosti odkritja sta prisostvovala sinova pokojnega slovenskega generala: Hrvoje in Borut. Prisotni so bili zastopniki Zveze Maistrovih borcev, kluba koroških Slovencev, Legije slovenskih borcev in Zveze bojevnikov.

Kamniško pevsko društvo »Lira« je za uvod k slavnosti zapelo pod vodstvom pevovodje g. Cirila Vremšaka Juvančevo »Zemlja slovenska«. Nato pa je stopil na oder kamniški župan Nande Novak, pozdravil v imenu kamniške občine vse prisotne ter izročil slavnostno besedo dr. Žvoklju. Govornik je po daljšem govoru slavil zasluge generala Maistra za naše osvobojenje ter ga predstavil kot slovenskega junaka. Poudarjal je, da se moramo s hvaležnostjo spominjati vseh mož, ki so pripravljali naše osvobojenje, zlasti pa onih, ki so v težkih časih — jeseni 1918 — odločno posegli v razvoj dogodkov in stali ljudstvu kot pravi voditelji na čelu. General Maister je bil tak voditelj. Rodil se je 29. marca 1874 v tej hiši, obiskoval ljudsko šolo v Mengšu, gimnazijo v Kranju in še mlad stopil v avstroogrsko vojsko kot častnik. Kot častnik je ostal zvest slovenskemu narodu in slovenski besedi. Bil je eden redkih pesnikov-vojakov: Pod vojaško suknjo mu je utripalo nežno čuteče pesniško srce. Ob prevratu se je postavil na čelo borcev za osvobojenje. S slovenskimi fanti je zavzel Maribor in ga rešil našemu narodu. Bil je imenovan za generala in leta 1920. za častnega adjutanta kralju. Kamnik ga je imenoval za častnega meščana. Dne 26. julija 1936 ga je dohitela smrt na Uncu pri Rakeku. Govornik je odkril generalu Maistru spominsko ploščo.

V imenu ljubljanskega župana in Legije koroških borcev je nato spregovoril polkovnik v p. Andrejka, za Klub koroških Slovencev Uršič, za Zvezo Maistrovih borcev podpolkovnik Cvirn in predsednik Zveze bojevnikov katehet Ratej. Organizacije so položile vence, vsem pa se je zahvalil pokojnikov sin g. Hrvoje. Slovesnost je zaključil g. župan Nande Novak, »Lira« pa je zapela Jenkovo »Molitev«.

Med slavnostjo je prispel v Kamnik angleški odličnik, mister Lansbury, bivši šef angleške delavske stranke. Oglasil se je medpotoma, kajti ob pol 12 je bil sprejet v avdienco na Brdu.

Po odkritju plošče je krenil sprevod na Glavni trg. Sprevod je nudil veličastno sliko. Ko je prispel na Glavni trg, kjer je bila postavljena tribuna z oltarjem, je pred 7 tisočglavo množico spregovoril dr. Tomaž **Klinar** o pomenu praznika.

Po maši je začel narodni tabor kamniški župan g. **Nande Novak.** Poslana je bila udanostna brzojavka Nj. Vel. kralju Petru II. in Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu. Po burnih vzklikih naši vladi je bila sprejeta pozdravna brzojavka predsedniku vlade dr. Stojadinoviču in ministru dr. Koroščcu. Župan je nato pozdravil vse odlične goste. Zborovanje so pa pozdravili številni zastopniki organizacij. Spregovoril je ban dr. **Natlačen** ter v svojem govoru slavil pomen generala Rudolfa Maistra kot velikega slovenskega junaka in rodoljuba. Pisatelj F. S. **Finžgar** pa je v klenem govoru očrtal boj za narodno svobodo in našo samostojnost ter veličastne prizore leta 1918. Naglašal je, da narod dobi toliko pravic, kolikor jih je vreden, zato pa proč z vsakim, ki nam hoče vzeti jezik in našo zemljo.

Občinstvo je govor burno odobravalo. Župan g. Nande Novak je nato zaključil veličastni narodni tabor, ki je pokazal vso disciplíniranost našega ljudstva.

Brez vzroka nož v srce

Maribor, 4. sept.

Prebivalstvo mirne in tihe Spodnje Nove vasi pri Slovenski Bistrici je danes zjutraj močno razburila žalostna vest, da je kot žrtev noža padel ob 2 zjutraj godec Alojz Jereb, star 26 let. Zaklal ga je z nožem 36-letni hlapec lesne tvrdke »Pohorje« Franc Dupko.

Delavci lesnega podjetja »Pohorje« iz Slov. Bistrice so včeraj imeli izplačilo tedenskega zaslužka. Zvečer so se podali v Sp. Novo vas ter povabili s seboj Alojza Jereba, da jim je igral na harmoniko. Med delavci se je nahajal tudi hlapec Franc Dupko, ki je v Slov. Bistrico prišel iz Slavonije, ko je prejšnji lastnik parne žage Ivan Žuraj prodal žago društvu »Pohorje«. Brez vsakega prepiranja je okrog 2 zjutraj, ko so se delavci nahajali v gostilni Verhovnik — v rokah Dupka zabliskal nož, čul se je krik godca Jereba, ki je omahnil ter padel mrtev na tla. Morilec je svojo žrtev zadel v levo stran prsi, izgleda, da ravno v srce.

Poklicani zdravnik dr. Jagodič je ugotovil smrt ter tudi takojšnja zdravniška pomoč ne bi mogla Jereba ohraniti pri življenju.

Morilca so danes orožniki aretirali. Izgovarja se s silobranom, češ da so ga delavci dejansko napadli, kar ne odgovarja resnici. Ugotovljeno je, da je morilec že včeraj grozil z odprtim nožem po Slovenski Bistrici ter klical na korajžo orožnike.

Surovi zločin je mirno prebivalstvo tem bolj razburil, ker v Sp. Novi vasi do sedaj še ni bilo ne uboja in ne umora, ter zločinsko dejanje vse z ogorčenjem obsoja.

Zaradi gradnje banovinske ceste I 2 v odseku Podvin-Lesce so do nadaljne odredbe zaprte za vozni promet od 1. septembra 1938 banovinska cesta Lesce-Hraše in občinska cesta Predtrg-Zapuže; od 9. septembra 1938 pa banovinska cesta I/2 od odcepa od državne ceste pri Podvinu do predtrga pri Radovljici. Promet je v tem času mogoč po občinski (subvencijonirani) cesti: zveza z državno cesto št. II. (Zgoše) Hlebce-Lesce.

Nedeljski tek za žogo v Ljubljani

Ljubljana, 5. septembra.

Včeraj popoldne je bil nogometni spored kar bogat. Ljubljana, ki jo prihodnjo nedeljo čaka težka naloga v borbi z zagrebškim Gradjanskim, je povabila za zadnjega »sparing-partnerja« mariborskega Železničarja, ki so na glasu kot zelo odporno moštvo. Na igrišču pa se je zbralo le pičlih 200 ljudi, ki so bili priče zelo živalne in lepe igre. Na igrišču za Kolinsko tovarno je bilo že dopoldne prav živahno, saj je Mars igral s Hermesom in ga tudi premagal z lepim rezultatom 5 : 4. Na Viču pa so gostovali Jeseničani. Reka je Kovinarja »počastila« prav temeljito. Zmagala je nad gosti kar s 6 : 0.

Glavna mikavnost včerajšnjega športnega sporeda v Ljubljani je bila seveda tekma med Ljubljano in Železničarjem. Tisti, ki jih ni premotil velesejem, so lahko videli, da je naš ligaš trenutno v prav dobri formi, in če bo to formo ohranil še do prihodnje nedelje, v Zagrebu ne bo razočaral.

Ljubljana : Železničar 4 : 0

Ob 4 popoldne so nastopili železničarji, in sicer v tejle postavi: Španger, Frangeš II.—Antoličič, Eferl—Štiftar—Ravnjak, Lešnik—Orel—Pocajt II.—Krasnik—Stalekar. Ljubljana pa je nastopila takole: Pogačnik, Ceglar—Bertoncelj Stanko, Vodišek—Pupo—Boncelj, Janežič—Pepček, Bertoncelj—Vovk—Nikolič—Erber. Sodil je to prijateljsko srečanje g. Maccorati.

Oznaka igre: Spočetka so prevladovali skoraj deset minut železničarji. Ljubljana je startala počasi in skraja igrala prav ležerno. Po tem mrtvilu pa se je ligaški stroj razgibal, vzel je zadevo v roke in absolutno gospodaril na terenu do konca drugega polčasa. Videlo se je, da je liga le nekaj drugega, kot pa prvi razred. Po znanju in po rutini je bila Ljubljana res za dober razred boljša kot železničarji. Gotovo je, da klubi, ki stalno igrajo v hudi konkurenci, ogromno pridobe. Železničarjem je šlo v začetku še dokaj dobro, pozneje pa so omagali, boljša tehnika in pametnejša, premišljenejša igra sta opravili svoje. Če danes Ljubljana ne bi imela spet prav iste smole kot jo je imela zadnjič v igri z BSK-om, bi gostje odšli na zeleno Štajersko s čudovito visokim rezultatom. Prilik za ducat golov je bilo namreč vse polno, žoga pa je bila danes tako muhasta, da je prav za prav še čudno, da so Ljubljančani utegnili zabiti vendarle štiri gole. Prvi je padel v 23. minuti prvega polčasa. Erber je dobil žogo v šestnajstercu ter lepo streljal 1 : 0. Španger je bil pokrit in ni utegnil intervenirati. Živahna igra je privezala nase pozornost gledalcev, ki pa so se začeli hudovati, ker se kljub prilikam in neprestanim prav zrelim šansam rezultat ni hotel spremeniti. Šele v 43. min. je Pepček lepo podal Janežiču, ki ni okleval, ampak takoj postavil z ostro bombo 2 : 0. V 45. min. je sledila lepa kombinacija ljubljanskega napada. Končno je žoga prišla do Pupota, ki je oddal Janežiču, Janežič je lepo centriral, Pepček pa je postavil z lepim strelom 3 : 0 za Ljubljano. V drugem polčasu je Ljubljana absolutno dominirala na terenu, golov pa kljub stalnim napadom in neprestanem bombardiranju ter kopici šans spet ni hotelo biti. Šele v 42. min. prestreže Pepček lep Erberjev center, sam je in nepokrit, prav nič ne okleva, ampak postavi 4 : 0, kmalu nato pa sodnik g. Maccorati odžvižga konec.

Gostje igrajo soliden kombinacijski nogomet, so pa precej slabši kot so bili svoje čase. V svoje vrste so uvedli nekaj mlajših moči, ki nogometno še dozorevajo. V napadu prav za prav nimajo resno nevarnega človeka: pogrešamo tiste urne okretnosti, s katero so svoje čase železničarji tako pogosto uprizarjali nevarne nenadne prodore, ki so prav mnogokrat prinašali končne uspehe. Pozna se, da ni Pavlina, ki je znal »potegniti« kakor malokdo. Prav dobra je obramba, na halfu pa je dober Ravnjak. Očitna je bila razlika v nogometnem znanju med ljubljanskim in mariborskim moštvom. Mariborčani pa so opravili svojo nalogo, da bi bili našemu ligašu dober partner, pri zadnjem treningu, kar zadovoljivo.

Ljubljana je dala v vseh linijah dobro partijo. Obramba z mladim Ceglarjem je delala zanesljivo kakor vedno, pretegnila pa se ni, ker ji ni bilo treba. Edino Stanko se je moral nekoliko otepati z Lešnikom, katerega pa je vselej ugnal v kozji rog. Napad je delal prav dobro, vse napadalne akcije so bile nosene po krilih. Pepček in Nikolič sta delala lepo in koristno, nekoliko slabši pa je bil Vovk, ki mu danes ni hotelo prav nič srečno hoditi od nog. Najboljši pa sta bili krili, ki jima je trio in halfovska linija dobro stregel z uporabnimi žogami. Ti dve krili bosta v nedeljo v Zagrebu delali stranskima halfoma Gradjanskega še presneto obilo preglavic. Najboljša pa je bila halfovska linija, v kateri so bili odlični vsi trije, mojster pa Pupo, ki se vrača — po vsem videzu — v svojo sijajno formo iz preteklih dni.

Sodil je prav dobro g. Maccorati.

Prvi razred začel z delom

V Ljubljani je danes prvi razred otvoril prvenstveno sezono. Na ilirskem igrišču za Kolinsko tovarno sta dopoldne igrala Mars in Hermes, na Viču pa sta se popoldne pomerila Reka in Kovinar.

Mars : Hermes 5 : 4

Marsovci so proti slednjemu pričakovanju po lepi igri, v kateri se je z najboljše plati predstavil njihov napad, kjer zdaj igra nekdanji napadalni adut Ilirije, znani Vane Doberlet. Za Hermes sta po dva gola dala Ržen in Ferjan, za Mars pa tri Žigon, enega Doberlet in enega Drobež.

Reka : Kovinar 6 : 0

Rečani so Jeseničane temeljito pogostili. Igra je potekala v znamenju enostranske premoči. Kovinar je bil dokaj preslab za odlično razpoloženo enajstorico Reke, ki je na terenu gospodarila, kakor je hotela. Gole sta zabila štiri Slanina, dva pa Thuma. Gledalcev ca. 300.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometersko stanje	Temperatura v C° največja	Temperatura v C° najmanjša	Relativna vlaga v %	Oblačnost (0–10)	Veter (smer, jakost)	Padavine m/m	Padavine vrsta
Ljubljana	759·1	20·0	14·4	93	10	SW_1	12·8	dež
Maribor	—	—	—	—	—	—	—	—
Zagreb	762·8	21·0	13·0	90	6	SSW_1	—	—
Belgrad	763·0	29·0	9·0	90	4	0	—	—
Sarajevo	764·1	19·0	9·0	90	10	0	—	—
Vis	761·2	20·0	17·0	70	8	0	—	—
Split	760·9	28·0	18·0	70	6	NE_2	—	—
Kumbor	760·8	26·0	18·0	60	5	NE_3	—	—
Rab	761·0	22·0	20·0	70	10	0	—	—
Dubrovnik	760·2	24·0	20·0	80	10	SE_3	—	—

Vremenska napoved: Oblačno in nestanovitno vreme. — **Splošne pripombe o poteku vremena od sobote do danes:** V soboto je bilo iz noči do 6.30 precej megleno. Ob 6.30 se je pričela megla dvigati in je do 7.30 popolnoma zginila, ostalo pa je oblačno do 10. Ob tem času se je pričela oblačnost polagoma zmanjševati, vendar pa se ni popolnoma zjasnilo. Popoldne se je oblačnost spremnjala, zvečer pa je bilo večinoma jasno. Najnižja toplota zraka je znašala 23.1° C. — Včeraj je bilo v zgodnjih jutranjih urah oblačno, od 5.50 do 9.20 pa nekoliko jasno in sončno. Ob 9.30 se je zopet poblačilo in tako ostalo ves ostali čas dneva v noč. Zmerno je deževalo od 14.35 neprestano v noč. Najnižja toplota zraka včeraj je bila 14° C.

Koledar

Danes, ponedeljek, 5. septembra: Lavrencij.
Torek, 6. septembra: Kraljev rojstni dan.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Gartus, Moste — Zaloška cesta.

K Soči gremo. K Soči in na Doberdob, v Trst, Gorico in na Sveto Goro k Materi božji 2. in 3. oktobra; hitite in prijavite se Zvezi bojevnikov, Ljubljana, Kolodvorska ulica 25.

»Revček Andrejček«. Na praznik 8. sept. ob pol 8 zvečer nastopi dramatski odsek Prosvetnega društva Bežigrad na odru frančiškanske dvorane, kjer uprizori ljudsko igro **»Revček Andrejček«.** Kako priljubljena je ta igra, kaže dejstvo, da se je preteklo sezono uprizorila na rokodelskem odru trikrat pred razprodano dvorano. Tudi sedaj nastopi v naslovni vlogi g. Cestnik. Poleg njega sodeluje tudi priljubljeni komik g. Novak, kateri obenem vodi režijo igre. Prav tako nam tudi vsi ostali igralci jamčijo, da bo igra nudila vsem obiskovalcem mnogo užitka in razvedrila. Zanimanje za to uprizoritev je že sedaj veliko. Zato opozarjamo na predprodajo vstopnic, ki se vrši od danes dalje v župnem uradu sv. Cirila in Metoda.

Koncertno občinstvo opozarjamo, da so od danes naprej v predprodaji vstopnice za koncert pevskega zbora Stanislav Binički iz Leskovca v Južni Srbiji, ki bo v petek, dne 9. t. m. ob 20 v veliki Filharmonični dvorani. Predprodajo ima knjigarna Glasbene Matice na Kongresnem trgu.

Šola Glasbene Matice pozivlja vse gojence, ki so se že vpisali, da pridejo danes popoldne v Hubadovo pevsko dvorano, kjer bo določen natančni urnik za vsakega posameznika. Učenci klavirja naj se zglase ob 15, učenci za violino ob 16 in gojenci, ki so se vpisali za ostale glasbene predmete ob pol 17. V sredo 7. t. m. bo redni pouk v vseh predmetih in oddelkih. Vpis je še vedno mogoč v pisarni Glasbene Matice. V interesu rednega pouka je, da pohitite z vpisom.

Glasbeni pouk do popolne umetniške izobrazbe nudi državni konservatorij v Ljubljani, ki sprejema gojence do vključno 7. t. m. dnevno od 9 do 12 v svoji pisarni Gosposka ulica št. 8. Poučujejo se vsi teroretični predmeti in inštrumenti. Državni konservatorij ima nižjo, srednjo in visoko šolo, dalje pedagoški učiteljski oddelek in operno šolo. Vsak prijavljenec mora izpolniti posebno prijavno polo, ki jo dobi v pisarni ravnateljstva.

Redno vpisovanje v državno priznano enoletno trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15, je sedaj v septembru vsak dan dopoldne od 8 do 12, in popoldne od 2 do 7. Zavod je potrjen tudi od ministrstva trgovine in industrije. Pismene in ustmene informacije brezplačno na razpolago.

Iz legije koroških borcev. Tovariši borci! V torek 6. t. m. na rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. prired mestna občina Ljubljanska, bakljado z obhodom po ljubljanskih ulicah. Ljubljanska krajevna organizacija koroških borcev se te manifestacije korporativno udeleži, z ozirom na to je udeležba brezpogojno obvezna. Zbirališče ob pol devetnajsti uri na Vodnikovem trgu. Odbor.

Ljubljansko gledališče

Opera

Začetek ob 20. uri

Ponedeljek, 5. septembra ob pol 21: Boris Godunov. Slavnostna predstava v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kr. kralja Petra II. Izven.
Torek, 6. septembra: zaprto.
Sreda, 7. septembra: Ero z onega sveta. Izv.
Četrtek, 8. septembra: Gejša. Opereta. Izv.
Petek, 9. septembra: zaprto.

Mariborsko gledališče

REPERTOARNI NAČRT MARIBORSKEGA GLEDALIŠČA

Drama. Slovenska dela: Bevk: Smrtna poteza; Cankar: Kralj na Betajnovi; Golia: Bratomor na Metavi; Štendeker: Prevara. — Srbohrvaška dela: Nušič: Pokojnik; Senečič: Slučaj z ulice ali Delavski dol; Štimac: Avtomelodija. — Češki deli: Čapek: Mati; Synek: Veliki primer. — Ruski deli: Gorki: Vasa Železnova; Škvarkin: Izpit za življenje. — Angleška dela: Barre Lyndon: Čudežni dr. Clitterhouse; O'Neill: Ana Christie; Shakespeare: Kar hočete; Shaw: Hudičev učenec. — Francosko delo: Deval: Tovarišč. — Nemška dela: Frank: Vzrok; Hauptmann: Pred sončnim zatonom; Klabund: Praznik cvetočih češenj; Schiller: Kovarstvo in ljubezen. — Špansko delo: Lope de Vega: Upor na vasi. — Madžarsko delo: Fodor: Matura. — Finsko delo: Vuolijoki: Žene na Niskavuoriju.

Opera. D'Albert: Mrtve oči; Bizet: Lovci na bisere; Verdi: Aida; Zajc: Zrinjski.

Opereta. Beneš: Navihanka; Cerinšek-Jiranek: Z obale na planine; Millöcker: Dijak prosjak; Samec-Dobeic: Ančka; Suppé: Boccaccio.

Strašno maščevanje ljubosumneža

Pred tremi leti je umrl od kapi zadet Martin John Hammer v Fairbanksu na Aljaski. Trideset let je preživel na Aljaski, kjer je po odljudnih gorah iskal zlato in ga tudi veliko nabral. Stari »Hammerjohn«, kot so ga imenovali zlatoiskalci v Fairbanku, je najbrž slutil, da bo kmalu umrl, kajti tri dni pred svojo smrtjo je napravil oporoko, ki se je glasila: »Mojo hišo in vse, kar je v njej in sploh vso svojo imovino zapuščam Mounted Tolice za njeno zgledno delovanje. Moja prijateljica Frede Bantroff naj pa kar najhitreje izgine od mene; dobiti nima nobene stvari več. Spravila je že 7 kg zlata. Zaupala mi je tudi, da je dala umoriti mojega brata samo zato, da bi prišlo njegovo posestvo v njene roke.«

Ta oporoka je bila pod vzglavjem umrlega. Zdravnik jo je predal policiji in Frede Bantroff, ki je vodila gospodinjstvo, je bila takoj aretirana »Pri tem skopuhu nisem ves čas videla niti praška zlata,« se je izgovarjala mala, črnolasa gospa. »‚Hammerjohn' me je deset let zasledoval s svojo ljubosumnostjo. Hotel je, da bi postala njegova žena, jaz pa o tem nisem hotela nič slišati. Bil je slab človek. Poznala sem tudi njegovega brata, ki je s ‚Hammerjohnom' živel v sovraštvu, ker mu ni hotel pomagati.«

Policija je uvedla poizvedbe na vseh straneh in je ugotovila, da sta bila oba brata Hammerjohn v resnici že mrtva. Mlajšega brata so našli na otoku Kodiak mrtvega, drugi brat pa je bil ustreljen v bližini Fairbanksa. Policija je tedaj smatrala, da sta brata Hammerjohn padla v dvoboju. Kasneje se je pa razširila govorica, da je imel pri tem prste tudi stari Hammerjohn. Nekaj ur pred bratovo smrtjo so ju videli še skupaj.

Odkritje po treh letih

Tri mesece po smrti starega Hammerjohna je prišlo do senzacionalne sodne obravnave. Frede Bantroff je bila na podlagi oporoke obtožena tatvine in umora. Ženska je vse zanikala. Nihče ji ni mogel dokazati, da je ravno ona vzela manjkajočih sedem kilogramov zlata. Nobena priča ni mogla dokazati te njene krivde. Toda na podlagi oporoke so jo obsodili na 20 let težke ječe.

Po treh letih je Hammerjohnova hiša zgorela. Po požaru so pri popravljanju hiše delavci nenadoma odkrili štiri jeklene kasete, ki so bile vzidane v cement. Ker so bile kasete zaklenjene, so jih izročili policiji. Policija je vse štiri kasete odprla in našla v njih 7 kg čistega zlata.

V tretji kaseti so poleg zlata našli še pismo. Pismo je bilo napisano z lastnoročno Hammerjohnovo pisavo in odkrilo neverjetno zlobnost tega posebneža. »Zlato sem vzidal zato, ker sem se hotel maščevati nad Fredo Bantroff. V svoji oporoki bom napisal, da mi je ona ukradla zlato in nadalje, da je umorila tudi mojega brata. Toda ustrelil sem ga sam. Bil je hijena, ki je hotel živeti od žuljev mojih rok. Frede Bantroff pa naj v ječi premišlja o meni toliko časa, da bo odkrito to pismo in zaklad. Zaradi nje sem imel mnogo grenkih ur. Ljubil sem jo, toda ona se je moji ljubezni smejala in me zasmehovala.«

Fredo Bantroff, ki je morala tri leta po nedolžnem pretrpeti v ječi, so seveda takoj izpustili na prosto.

Bakreni rudnik na severu

Pred dvesto leto so odkrili na Norveškem blizu mesta Röraas bogata ležišča bakra.

Takrat ‚tako pripovedujejo domačini, je šel kmet, po imenu Hao-Haas, z nekim možem na lov na severne jelene. Vneto sta zasledovala eno teh živali, ki je na begu odtrgala s kopitom kos bakrene rude in zadela z njim Hao-Haasa tako močno v glavo, da bi skoraj umrl. Kmetov spremljevalec, ki se je nekaj spoznal na rudnine, je dvignil kamen in v njem odkril bakren zaklad, ki se je že dolgo skrival na tem kraju. Še danes visi v cerkvici v Röraasu stara slika, ki predstavlja nenavaden lov na severne jelene.

Mestece samo obstoji iz samih lesenih hišic in leži 650 m nad morsko gladino, bakreni rudnik se pa nahaja kakih dvesto metrov višje v divjem gorovju. Oster veter brije preko gorovja Kjölen in niti gozd ne more ščititi okolico pred mrzlim vetrom. Tiste čase, ko so odkrili baker v Röraasu, Švedi niso poznali rudarstva, zato so poklicali nemške rudarje, ki so bili znani kot dobri delavci. Ti so takrat ustanovili bakrene rudnike, ki so še danes. Nasledniki prišlecev iz nemške dežele so bili močni in veliki ljudje. Mali Laponci so jih občudovali kot nekakšne velikane.

V tem severnem mestecu imajo devet do deset mesecev v letu zimo in ostale kratke poletne mesece rastejo na mahovju le trava, praprot in brusnice. Kakor hitro nastopi trd zimski mraz — včasih 40 stopinj Celzija, mesto popolnoma izumre. Vsi prebivalci gredo stanovat v notranjost gore v stare rove, kjer je zrak čist in toplejši. Tu sem prenesejo pohištvo in posodo ter bogato zalogo živil. S pitno vodo so tudi dobro preskrbljeni, v hribu je veliko podzemskih vrelcev. Električne razsvetljave seveda nimajo, toda zadovoljni so s smolnatimi trskami, ki jim pa slabo svetijo. Tako živijo štiri do pet mesecev v gori. Žene kuhajo in perejo pod zemljo, moški pa opravljajo svoje običajno rudniško delo, zbirajo lomljeno rudo za prevoz, ki bo šele v poletju. Otroci obiskujejo podzemno šolo. Tako živijo ljudje iz Röraasa. Zunaj pa čakajo prazne lesene hišice na prvi toplejši sončni žarek.

Albanski kralj in kraljica se zahvaljujeta za čestitke, ki so jih jima izrekli albanski kmetje ob priliki 10 letnice, odkar je stopil na albanski prestol sedanji kralj Zogu.

Poroka z zaprekami

Anetta Reddington in njen zaročenec Georg W. Fenell sta morala prepotovati skoraj pol sveta, preden sta postala zakonski par.

Roman se je začel v New Yorku, kjer ima Fenell nešteto trgovin s pohištvom. Bogati trgovec se je zaljubil v 22 letno dražestno plavolasko Anetto Reddington. Anetta je Fenellu vračala ljubezen in kmalu sta se zaročila. Zaročenca sta se dogovorila, da se ne poročita v New Yorku, temveč nekje v Evropi. Hitela sta s pripravami za pot. Zadnji trenutek se spomni Anetta, da bi vzela s seboj nekaj najpotrebnejšega pohištva, toda bila je nedelja in ob nedeljah so trgovine zaprte. Tudi Fenellove trgovine so bile zaprte; nazadnje je le dobil ključ od ene svojih največjih trgovin in z Anetto sta šla, zaznamovala s kredo kose, katere naj bi poslali za njima v Evropo. Prva težava je bila premagana. V Evropi so ju čakale še druge, večje zapreke. V Angliji nista dobila dovoljenja za poroko, ker nista mogla predložiti list o predpisanem bivanju v državi. Isto se je ponovilo v Parizu. Že sta hotela nazaj v Ameriko, ko sta izvedela od nekoga, da se lahko poročita na Irskem brez večjih zaprek. Zaročenca sta odpotovala na zeleni otok. Tu res nista imela nobenih drugih težav, kot samo to, da se je moral Fenell poročiti v navadni promenadni obleki, ker so njegovo poročno obdržali na carinarnici.

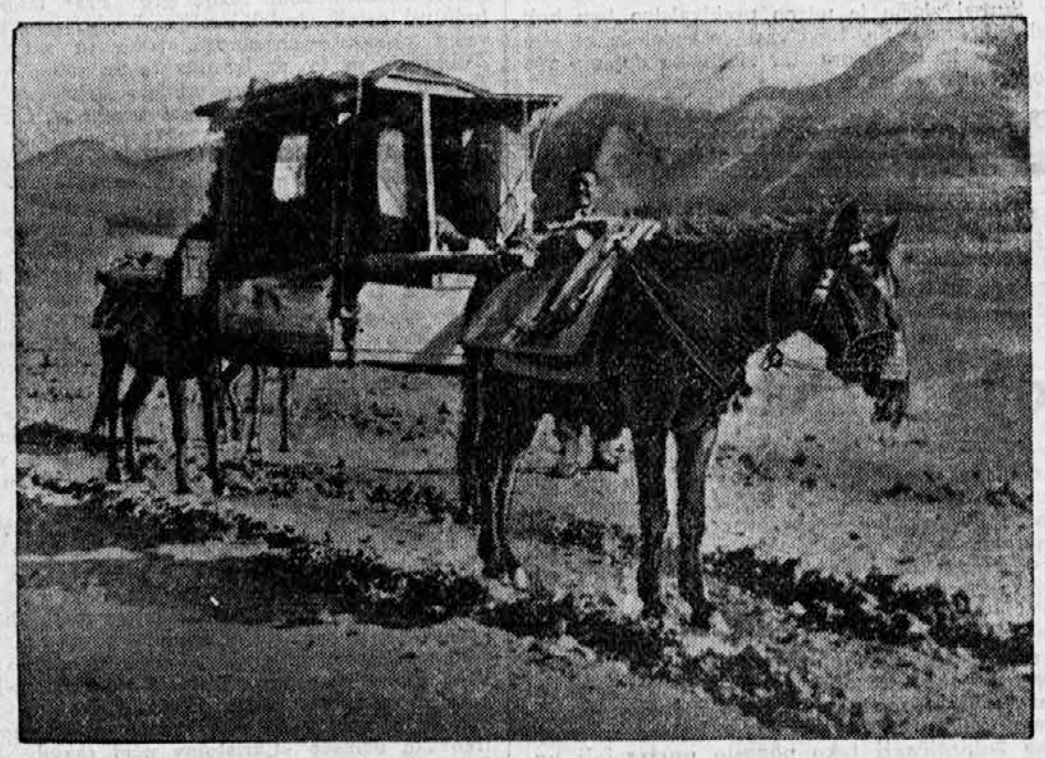

Udobno potovanje po kitajskih pustinjah in puščavah.

Jadralna letala na jesenskem velesejmu

V paviljonu, kjer so lajali prva dva dneva najlepši psi državnega in mednarodnega slovesa, so se čez noč vselili tihi, ponosni ptiči — brez motorniki naih jadralnih letalcev. S kakšno ljubeznijo so jih sestavljali naši fantje, koliko truda je vloženega v vsak, tudi najmanjši del konstrukcije, to je treba vedeti. Razstavljena so tri letala: šolsko z Jesenic »Pulex«, prehodno »Grunau-Baby«, skupine »Pionir« iz Ljubljane in »Rhönbussard«, letalo visokih sposobnosti, termični aparat, ki prvenstveno izrablja za vzgon segrete zračne plasti. Vsa tri letala so kljub svoji velikosti izredno lahka, saj tehta prvo le 85 kg, drugo 130 kg in tretje (še ni dokončano) 170 kg. To zadnje letalo je brez opornikov. Razpetina teh letal je 11, 13.40 in 16.70 m .

Prav prijetno kramljaš z mentorjem Janezom. Uvaja te v strokovnjaško razlago v vse tajne tega nad vse vzgojnega pokreta. Postopoma se spoznaš tudi z ostalimi teh tihih in skromnih delavcev. Vsaka skupina jih ima 10 do 15. Delajo vse sami. Na letalih ni opaziti mimo najnujnejših vezi, ki morajo biti kovinske, nobenega žebljička, vsi leseni deli: krila, trup, krmila, vse je zlepljeno s hladnim klejem in imajo vezane plošče, v kolikor so uporabljene, debelino 0.8 do 1.2 mm. Posamezni delci so tako drobceni in lahki, vsi preračunani in pretehtani. Joj, koliko dela in truda in ljubezni in vztrajnosti in samozatajevanja.

Janez je že pri treh pomagal graditi, zato pa tudi veliko vé in se človeku kar meša od vseh »kunštnih podrobnosti« in izrazov. Pravkar je prinesel gospod John Zajc, zobotehnik »Amerikanec«, srčkan modelček s pravim vdelanim motorčkom 1.5 KS. Kar 20 minut obdrži letalce motorna sila v zraku in če so zračni tokovi ugodni, jadra modelček še neprimerno dalj časa po zraku. Gospod Zajc se je udeležil v Newyorku že s 13. leti modelnih tekem in si priboril v 6 letih kar 12 medalj, 6 pokalov in dve krasni srebrni stebričasti trofeji, katerih največja, visoka je 75 cm, ima zgoraj ženski kipček z letalom v rokah, malo nižje grško ornamentiko, spodaj lovorov venec, na masivnem podstavku pa ponosno ime darovalca »Howard Hughes«, Trophy. Razen iz ene, kjer je bil drugo nagrajen, je izšel gospod Zajc iz vseh tekem kot prvak. Vse nagrade so izredno lepe, okusno izdelane in dragocene. Gospod Zajc ni praktičen jadralec, posvetil pa je ves svoj trud izdelavi izredno posrečenih modelov.

Pogledamo v notranjost letala »Grünau Baby«. — Raznožnik je dosegel z njim državni rekord 10 ur 47 minut in priplaval v tem letalu v soboto iz Maribora — strašno je vse to kunštno za laika: barograf, variometer, brzinomer, kompas, vzvod za vlek, palica za krmarjenje, nožna komanda in ne vem še kaj je v tem majcenem prostoru nakopičenega. Za hrbtom pilota, ki sedi na mehko tapeciranem sedežu — isto tako je zavarovana tudi glava — je vdolbina za padalo, katero ima letalec pri višjih poletih vedno privezano na hrbtu. Padalo in padalne čelade — vse je razstavljeno, na steni pa ponazoruje življenje in delo naših mladih osvajalcev zraka 16 učinkovitih fotografij.

Koliko je tudi mišičastega dela na Blokah. Fantje delajo in jadrajo v plavalnih hlačkah. Svež planinski zrak, sonce in pogum rastejo. Samostojnost, odločnost in zdravje so plačilo za pošteno moško delo.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

69

Očeta so zavlekli nekam na travnik. Ležal je tam, zeblo ga je in prepeval je. Mati je hotela poseči vmes, toda zvezali so ji roke na hrbtu in ji zavili okoli obraza cunjo. Mi nismo spregovorili niti besede, preveč smo se bali. Mati je sedela poleg očeta in zavijala oči. Vojak je silovito brcnil Arnolfa pod hrbet, pomeril proti materi s samokresom in dejal: »Stražniki od mestnih vrat se že bližajo.« Materi je vrgel v naročje eno samo majhno mošnjo z denarjem, potem nas je vse skupaj nagnal na en voz in dejal vozniku, naj nas zapelje v Pizo.

Čez kako uro se je kočijaž ustavil in morali smo izstopiti. Vzel je materi mošnjiček in dejal samo: »Do Pize ni več daleč,« in se obrnil. Oče je bil pijan kakor bet. Videli smo že, da ni samo pijan, marveč da se mu je zmešalo. Tako smo dospeli pred dedova vrata objokani, lačni, brez enega samega škuda. Očeta, ki si je še vedno domišljal, da je bogat, smo morali zapreti v klet. Nekaj dni pozneje so prišli možje s palicami in železnimi verigami ter ga odvedli. Nismo ga več videli in ne bo nikdar več zdrav. Stara mati je zaradi te reči šla k župniku, a ta nam je čez nekaj časa dejal, da je prišlo iz Pize sporočilo, da je naša zgodba izmišljena. Mislim, da mora tičati za to rečjo sam guverner.

Da, in v Pizi so potem prišle koze. Luigi in vsi drugi otroci so pomrli.

Nekega dne je stara mati vzela metlo in me začela pretepati. »Tak pojdi, no,« je dejala, »saj si že dovolj velika. Zasluži kaj, če ne bomo od lakote pomrli.«

Ali jaz nisem hotela iti z vojaki in z drugimi, bilo me je strah.

Tako sem nekega dne sedela na stopnicah pred stolnico in mimo je prišel Debrülle. Vzel me je s seboj — ali zdaj razumeš?«

Antonio je dejal samo:

»Sovražim ga.«

»Ne smeš tega. Bil je zelo dober z mano. Učil me je peti, nekoč bom velika igralka, Antonio! Debrülle je zelo dober z mano, kakor oče.«

»Ali ga imaš rada?«

Zmajala je z glavo.

»Ne, tako pa ta reč ni.«

»Torej me ne boš poročila, Angela?«

»Nekoč že. A ne zdaj. Zdaj je prepozno.«

Antonio je vzkliknil:

»A kaj pa hočeš potem?«

»Delati naprej,« je odgovorila. »Zdaj, ko sem dobila tebe, lahko delam naprej.«

Obraz ji je razsvetlil zmagovit smehljaj, smehljaj poln bežnosti. Nekaj časa sta se obotavljala, potem pa so se od spodaj oglasili Debrüllovi zvoki iz polnih prsi:

»Roža v rosi blesti...«

Angela je dejala:

»Zatrdno ti bo ugajal. Samo počakaj.«

Antonio je zmajal z glavo:

»Seveda, seveda, zatrdno.«

Stopila sta k vratom in jih odprla. Vanju je udaril vonj po nemški kavi in po pečenih klobasicah. Za trenutek sta ostala na pragu. Antonio je močno potegnil Angelo k sebi:

»Zbogom Angela, Angela mea! Saj ne veš, kako rad te imam.«

»Seveda, Antonio, verjemi mi, da vem.«

Oklenila mu je roke okoli vratu, da bi ga bila skoraj zadušila. Zgoraj pa je spet začel oni glas:

»A kje je le...«

Angela je zavpila:

»Že prihajam, že prihajam, papa mio!«

Obrisala si je solze in potegnila Antonia čez prag. Z roko je še od zunaj vrgel poljub proti vratom, potem je tekel za Angelo po stopnicah.

Soba signore Bovino je pomenila veliko presenečenje. Vsa je bila potopljena v soncu, ki je padalo vanjo skozi okno na strehi. Okno je bilo na široko odprto. Rastline prijaznega cvetja so kimale po vseh steklih, čez mizo je ležal bel prt in se leno napihoval v vetru. V enem kotu si je signora dajala opraviti pri pečici na oglje, v drugem pa je z blaženim, neumnim izrazom na obrazu sedel Vincenc.

Debrülle je pokazal nekaj plesnih korakov in zabrundal Angeli napev, ona pa je z ljubkimi gibi ponavljala njegovo figuro po korakih.

Debrülle je z nezatajeno simpatijo potrepljal Antonia po hrbtu:

»No, visoki moj knez, vi in vaša pastirica bi nas bili kmalu pustili, da umremo od gladu, ali niste slišali, ko sem pel?«

Angela je priplesala k njima in vzkliknila:

»Antonio, Antonio, zajtrk, najin zajtrk! Midva bova sedela skupaj na koncu mize.«

Starka je vsa žarela od veselja in se blaženo smehljala ter naglo odnesla zajtrk gor. Debrülle je dejal:

»Ko boste tam gori končali, signora, izvolite sesti tudi k nam.

Vsi so ploskali. Debrülle pa je pogledal po mizi, če bi si morda kdo upal ugovarjati, ter nadaljeval:

»Gospe in gospodje, s tem praznujemo nekak nenadni in neuradni poročni zajtrk za ljubeznivi par tam konec naše mize. Ker so okoliščine pač take, jim ne moremo nuditi ničesar boljšega. Naj bi bila oba vedno tako srečna, kakor sta zdaj. Vedno,« je ponovil, kakor da mu je to pravkar prišlo na um, »kjerkoli že bosta.«

Zasmejali so se, trčili in pili. Debrülle je nad skodelo kadeče se kave začel prepevati staro zaljubljeno balado.

Zadnji stavek v kitici so zapeli vsi skupaj, njihovi glasovi so se pomešali v dolg, zaljubljeno raztegnjen zvok. Ko je ta izzvenel, so za trenutek obsedeli in se čudili nepričakovanemu sozvočju.

Debrülle je odprl nekaj majhnih rjavih vrčev z aspijem, ki je šumel in se penil kakor normanski jabolčnik. Bil je bolj svetel in lažji od šampanjca, plemenita jutranja pijača, polna vesele topline.

Iz načina, kakor je Debrülle gledal Angelo, je Antonio videl, da jo ima rad. Toda v tej ljubezni je bilo nekaj očetovskega usmiljenja. To usmiljenje, ki je bilo močnejše kakor sam moški nagon, je Debrüllea pripravilo do tega, da je privedel Angelo njenemu mlademu prijatelju.

Antonio je pogledal dekle: Sedela je poleg njega, si zataknila rožico v lase, bila je zadovoljna in hladna.

Antoniu je bilo videti, da je z mislimi daleč, a to je malemu praznovanju dajalo še večjo veselost, zakaj zdelo se je, da hočejo drugi zaradi tega še bolj uveljaviti svoje dobro razpoloženje. Vino je pomagalo po svoje in kmalu je tudi Antonio prepeval v zboru. Nikdar bi si ne bil mislil, da bi utegnil njegov glas tako dobro zveneti. Pozabil je na svojo preteklost.

Pozneje je gospa Bovino začela prerokovati. Delala je horoskope, vsi so se sklanjali brez diha čez njene knjige in čudne nebesne zemljevide, po katerih so med zvezdami blodile živali iz sončnega kroga.

Angeli je obljubila:

»Ogromno premoženje v diamantih prihaja k vam.«

Debrülleu je rekla, da ne bo nikdar imel otrok, nakar se je pevec žalostno začel biti z roko po čelu. Vincenc bo obogatel, a bo v uboštvu umrl. Dolgo življenje in vedno veselo! Nemški deklici, s katero je sedel Vincenc, je bil namenjen strog črn mož z mogočno brado: kuhanje in otroci, kakor je dejala prerokinja. Gospodična je pokazala jezen obraz.

Kdo ve, zaradi česa je starka Antonia prihranila prav do zadnjega. Zdaj je svoje prodirne oči obrnila vanj in začela znova:

»Ura in dan vašega rojstva?«

Nagel strah ga je preletel že poprej, ko je prav te reči spraševala druge. Zdaj se je na njegovem obrazu pokazal izraz zadrege in stiske.

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 din. za inozemstvo 25 din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 4001 do 4005. Uprava: Kopitarjeva ulica 6.
Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Jože Košiček.